

SĄD NAJWYŻSZY

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Do druku nr 865

Warszawa, 10 grudnia 2024 r.

BSA II.021.92.2024

SEJUM
DZ. 1804, 508, 2024
19.12.2024 r.

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 12 listopada 2024 r., znak: SPS-WP.020.274.5.2024, mając na uwadze treść art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r. poz. 622), w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do **poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego**.

Z poważaniem,

dr hab. Małgorzata Manowska

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-WP.020.274.13.2024

Data wpływu 19.12.2024 r.

BSA II.021.92.2024

Uwagi SN w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

1. Zakres opinii

Przedmiotem opinii jest poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, który został przesłany do Sądu Najwyższego z prośbą o opinię przez Zastępcę Szefa Kancelarii Sejmu w dniu 19 listopada 2024 r. (sygn. pisma SPS-WP.020.274.5.2024).

2. Uwagi ogólne

Projekt przewiduje przede wszystkim zmiany w zakresie uregulowania tymczasowego aresztowania mające na celu ograniczenie stosowania tego środka oraz zwiększenie gwarancji procesowych.

Generalnie idea wprowadzenia zmian legislacyjnych ograniczających stosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego jest uzasadniona z uwagi na systemowy problem Polski z jego stosowaniem wskazywany przez ETPC i zasługuje na aprobatę. Szereg szczegółowych rozwiązań nasuwa wszakże wątpliwości.

3. Uwagi szczegółowe

Projekt przewiduje wprowadzenie w art. 156 § 5 k.p.k. obowiązku udostępnienia akt w formie elektronicznej. Nie jest jednak jasne, czy dotyczy to tylko przypadku, kiedy akta postępowania karnego istnieją w tej formie czy też związany jest z tym obowiązek digitalizacji akt, jeśli wniosek o ich udostępnienie w tej formie zostanie złożony. Jeśli już, należy przyjąć pierwsze rozwiązanie i doprecyzować proponowaną zmianę.

W art. 182 § 3 k.p.k. zaproponowano wyłączenie możliwości skorzystania z prawa do odmowy składania zeznań przez osobę, o której mowa w art. 60 § 3 k.k. Należy wszakże zauważyć, że art. 182 § 3 k.p.k. dotyczy sytuacji, kiedy odrębne postępowanie przeciwko świadkowi się toczy, a więc nie przesądza jeszcze definitywnie zastosowania art. 60 § 3 k.k. Wyłączenie możliwości skorzystania z prawa do odmowy składania zeznań w takiej sytuacji mogłoby oznaczać naruszenie wolności od samooskarżenia i pogorszenie sytuacji procesowej zeznającego. Jeśli zaś postępowanie to zostanie prawomocnie zakończone, świadkowi nie będzie przysługiwało prawo do odmowy składania zeznań niezależnie od tego, czy zastosowano art. 60 § 3 k.k. czy nie.

W zaproponowanej wersji art. 245 k.p.k. posłużono się pojęciem obrońcy. Tymczasem osoba zatrzymana niekoniecznie musi mieć status podejrzanego na etapie zatrzymania, może też w ogóle nie mieć przedstawionych zarzutów na dalszych etapach postępowania. Ponieważ projekt nie

zakłada zmiany definicji podejrzanego ani zasad ogólnych ustanowienia obrońcy, rozwiązanie to jest niespójne z pozostałymi przepisami. To samo dotyczy projektowanego art. 246 § 1a k.p.k.

Proponowane zawężenie stosowania środków zapobiegawczych do zakresu przedstawionych zarzutów (art. 249 § 2 k.p.k.) nie dostrzega, że na podstawie art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 3 k.p.k. możliwe jest stosowanie środków zapobiegawczych także w celu zapobiegnięcia popełnienia przestępstwa w przyszłości, co oczywiście jest poza zakresem przedstawionych zarzutów.

Proponowana zmiana art. 249 § 3 k.p.k. rodzi ryzyko obstrukcji procesowej umożliwiając, poprzez niestawiennictwo obrońcy na przesłuchanie, opóźnianie tej czynności, co należy ocenić negatywnie.

W art. 250 § 3a obowiązek przesłania wniosku o tymczasowe aresztowanie w postaci elektronicznej obrońcy powinien zostać nałożony na prokuratora, a nie sąd. Umożliwi to szybsze otrzymanie wniosku i realne zapoznanie się z nim przed posiedzeniem.

Jako nadmierne obciążenie sądów jawi się wymóg każdorazowego rozpoznawania zażalenia na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania w składzie trzech sędziów (projektowany art. 252 § 1a k.p.k.). Nie rozstrzyga się tu o odpowiedzialności karnej oskarżonego, stąd skład jednoosobowy można uznać za wystarczający.

Za niefunkcjonalne rozwiązanie należy uznać zastąpienie pojęcia „uzasadnionej obawy” w art. 258 § 1 k.p.k. przez „realną obawę”. Mogłoby to prowadzić do wprowadzenia przesłanki trudnej dowodowo do wykazania na etapie stosowania czy przedłużenia tymczasowego aresztowania. Wymóg taki nie wynika z orzecznictwa ETPC, a odpowiednio interpretowane pojęcie „uzasadnionej obawy” z pewnością pozwala spełnić standard strasburski.

Rezygnacja z braku zamieszkania w kraju jako okoliczności przemawiającej za obawą ucieczki lub ukrycia się (art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.) ma uzasadnienie tylko w przypadku krajów UE. Mając na względzie trudności z ekstradycją w odniesieniu do niektórych krajów pozaunijnych, można uzasadnić jej stosowanie, jeżeli oskarżony nie ma miejsca pobytu na terytorium UE.

Jako niefunkcjonalna jawi się proponowana zmiana art. 263 § 4 k.p.k., w myśl której stosowanie tymczasowego aresztowania mogłoby mieć miejsce nie do 3 miesięcy jak obecnie, a do 1 miesiąca. Niewątpliwie jest to krótki okres na podjęcie czynności procesowych i w dużej części spraw konieczne byłoby niezwłoczne występowanie o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Zwiększyłoby to obciążenie sądów i prokuratury, co nie jawi się jako zasadne, mając na względzie to, że stosując tymczasowe aresztowanie sąd określa jego okres w zależności od okoliczności sprawy i nie musi wykorzystywać od razu pełnego okresu, zaś środek zapobiegawczy należy niezwłocznie uchylić lub zmienić, jeśli odpadnie podstawa jego stosowania lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie lub zmianę (art. 253 § 1 k.p.k.).

4. Konkluzja

Przeprowadzona powyżej analiza prowadzi do wniosku, że opiniowany projekt ustawy wykazuje niespójność z innymi przepisami k.p.k., zaś szereg zaproponowanych rozwiązań nie został w przekonujący sposób uzasadniony czy też może okazać się niefunkcjonalny w praktyce.

Akceptując zatem zasadniczo kierunek proponowanych zmian należy wskazać, że projekt wymaga szerszej analizy i korekty na etapie dalszych prac legislacyjnych.